

223. J. I. Kraszewski do Wł. Mickiewicza 1 II 1884 Rkp. BJ 13134 k. 55-57.

[k. 55r]

d. 1 lutego 1884.

Drezno, 31, Nordstrasse

Szanowny panie Władysławie.

W mojej terazniejszej biedzie, której końca się dotąd doczekać nie mogę, jedynym środkiem i lekarstwem jest ciągle zajęcie umysłu, ciągnę więc dalej mój cykl powieści historycznych i przyszedłem do Henryka Walezjusza¹. Mam wszystkie źródła polskie do tego czasu, a na os[ta]tek i dzieło p[ana] de Noailles², ale mi to nie starczy. Potrzeba by mi jakichś *memoirów*³ z tej epoki dla poznania dworu i rodziny królewskiej, osób otaczających itp. i potrzeba by mi jakiegoś źródła do odmalowania Paryża w tej epoce (takiego *tableau de Paris*⁴, jakich z późniejszych epok jest wiele). Zwracam się do Was, czy byście mi takich dwu źródeł nie mogli wskazać i dla mnie kupić w niezbyt drogim wydaniu nowszym, bo to są książki, które tylko ten raz użyję i odłożę na stronę, ale mieć je muszę. Może sobie źle przypominam, czy do tej epoki nie służy *mémoire de l'Étoile*⁵? Coś podobnego. Bądź tak łaskaw, wybierz, co uznasz właściwym dla poznania epoki, obyczaju, miejscowości i nabądź dla mnie, jeżeli to nie przejdzie 20-30 franków. Przy tej zręczności prosiłbym o dołączenie [k. 55v] do posyłki tejże, tu wielką obudzających ciekawość, *Société de Berlin* (podobno p. Guy de Maupassant⁶), której tłumaczenie zakazano i skonfiskowano, i pamflet *Sara Barnum*⁷.

Pieniądze na to na zażądanie twe da d^e Kaz[i]m[ierz] Szwykowski⁸, 83, r[ue] Lemerrier, u którego ja mam 66 franków 70 centów. Z tych bądź łaskaw wziąć, ile będzie potrzeba. Materiał do Walezjusza jest mi dosyć pilno potrzebny, więc im prędzej, tym lepiej. Posyłka *sous bande*⁹ nie jest dosyć bezpieczna,

---

¹ Henryk Walezy – zob. list nr 29.

² Emmanuel de Noailles, *Henri de Valois et la Pologne en 1572* – zob. list nr 87.

³ *Pamiętników* (franc.).

⁴ *Obrazu Paryża* (franc.).

⁵ Pierre de L'Estoile, *Mémoires-Journaux 1574-1611; tome 1, Journal de Henri III: 1574-1580*, Jouaust et Lemerre, Paris 1875.

⁶ Comte Paul Vasili [Katarzyna z Rzewuskich Radziwiłłowa], *La Société de Berlin*, Nouvelle Revue, Paris 1884 – książka została zakazana w Niemczech, a prasa pruska przypisała jej autorstwo popularnemu pisarzowi francuskiemu Guy de Maupassantowi (1850-1893). Pisano, że siostra Maupassanta jest guwernantką dzieci następcy tronu Prus. Maupassant zaprzeczył tym plotkom na łamach prasy francuskiej.

⁷ Marie Colombier, *Les mémoires de Sarah Barnum avec une préf. par Paul Bonnetain, tous les libraires*, Paris 1883.

⁸ Kazimierz Szwykowski (1814-1899) – uczestnik powstania listopadowego, od 1839 r. studiował medycynę w Strasburgu, a następnie praktykował w Metz. Od 1877 r. mieszkał w Paryżu, członek Towarzystwa Historyczno-Literackiego oraz innych polskich stowarzyszeń. Zaprzyjaźniony z Kraszewskim – brał udział w jego krakowskim jubileuszu w 1879 r., pochowany na cmentarzu w Montmorency.

⁹ Przesyłka „pod opaską” (franc.) – zob. list nr 27.

więc Księgarni¹⁰ każ wyprawić jako posyłkę książek. Bardzo, bardzo wdzięcznym Wam będę i przepraszam, i dziękuję po stokroć.

Wasz wdzięczny sługa

J[ózef] I[gnacy] Kraszewski

[k. 56 niezapisana]

[k. 57 koperta z adresem:] Monsieur / Ladislas Mickiewicz / Paris / 7, Rue Guénégaud, 7 / Fra[nce] /
[pieczętki]

---

¹⁰ Księgarnia Luksemburska – zob. zob. list nr 9.